

Sedam mitova o specifičnim poteškoćama učenja

Osobi koja nikada nije doživjela, ili izbliza vidjela, neku razvojnu poteškoću, teško je zamisliti da netko urednog kognitivnog razvoja ne zna čitati, teško piše ili se muči s osnovnim računskim operacijama. Ipak, **disleksija, disgrafija i diskalkulija** itekako su stvarne pojave koje se događaju ljudima koji su najčešće sasvim normalnih kognitivnih sposobnosti – dapače, neki od najbistrijih ljudi današnjice su disleksičari, ili imaju neku drugu specifičnu poteškoću učenja.

Sama neobičnost specifičnih poteškoća učenja uzrok je tome da se dijete s poteškoćom vrlo često krivo doživljava kao da je lijeno, nemotivirano ili da glumata. I bez takvih etiketa djetetu je već teško jer je jedino u razredu koje još slova, teško zbraja dvoznamenkaste brojeve, preskoči red dok čita, ne razumije pojam većeg i manjeg broja, ili pak ne može pohvatati mala slova na stranici. Teško mu je usprkos tome što je sposobno znati sve što je rečeno na satu, savršeno zapamtiti pjesmicu ako ju netko čita, pa i lektiru od 200 stranica koju je vrijedan roditelj čitao na glas. Zato, prije nego ga se proglašava zaista lijenim i nemotiviranim, trebalo bi istražiti što je pravi uzrok ponašanja zbog kojega ga takvim doživljavamo. Tako ćemo izbjeći da u nekom trenutku u budućnosti stvarni problemi počnu ometati djetetovo normalno funkcioniranje i razvoj.

Problemi povezani s poteškoćama učenja mogu se primijetiti već u ranijoj dobi, u predškolskom uzrastu, ali se najčešće dijagnosticiraju tek u školskoj dobi. Ako se primijete specifični problemi u čitanju, računanju ili pisanju, treba napraviti **obradu i testiranje kako bi se utvrdilo postojanje poteškoće**. Najvažnije je razumjeti ozbiljnost samog problema i prepoznati ga na vrijeme. Jer ne samo da ove poteškoće ometaju akademski uspjeh, koji je mnogima od nas izvor samopouzdanja i referenca za samovrednovanje. One ometaju i **razvoj djetetovih socijalnih vještina**, čime mu smanjuju šanse za uspješno funkcioniranje u društvu vršnjaka. Dobra je vijest da su danas specifične poteškoće učenja već dobro istražene i puno se toga može napraviti da se njihov destruktivni utjecaj na život pojedinca značajno umanjí, a u nekim slučajevima i eliminira.

Kao mali doprinos društvenom osvještenju problema u ovom blogu ćemo, u kratkim crtama, objasniti što su točno specifični poremećaji učenja i navesti 7 najraširenijih mitova o njima.

Disleksija

Disleksija je **poremećaj koji izaziva teškoće u čitanju, pisanju i razumijevanju teksta**. Neki od simptoma disleksije su teškoće u povezivanju glasova i slogova u riječi, zamjena slova i slogova (od-do), pogađanje riječi (dobar-obad), mijenjanje riječi premještanjem ili umetanjem slogova (vrata-trava), vraćanje na pročitani red ili izostavljanje reda, izostavljanje slogova i slova, ali i cijelih riječi (davnina-davni).

Disgrafija

Disgrafija je **specifična teškoća u ovladavanju vještine pisanja, a manifestira se kroz teškoće u usvajanju motoričke formule slova, znamenki i drugih simbola**. Neki od simptoma disgrafije su: teško se slijedi pravac pisanja, rukopis je nečitak, a pisanje sporo i mukotržno, zrcalno pisanje slova i brojki, umetanje, dodavanje, ponavljanje, premještanje riječi ili slogova, teškoće u povezivanju glasa i slova,

izostavljanje slova, dijelova riječi ili cijelih riječi, zamjene oblikovno ili zvukovno sličnih slova (b-d, m-n, a-o, d-t), izmijenjen redoslijed riječi u rečenici, teškoće pri upotrebi pravopisnih i gramatičkih pravila.

Diskalkulija

Diskalkuliju označavaju **teškoće u razumijevanju i usvajanju matematičkih pojmova i operacija**. Treba razlikovati dijete s diskalkulijom od djeteta kojem je matematika samo težak predmet. Potonji sporije uče i čine greške, dok se djeca s diskalkulijom razlikuju po tome što čine mnogo neuobičajenih i specifičnih grešaka. Najčešće greške su:

- perseveracije – dijete ponavlja isti broj ili radnju više puta i ne može prijeći na sljedeći korak
- parafrazične supstitucije – dijete neispravno upotrebljava brojeve pri pisanju, čitanju i računanju
- zrcalne greške – dijete zrcalno okreće brojeve ili redoslijed znamenaka u višeznamenkastim brojevima
- stavljanje brojeva u uzajamno neprikladan prostorni položaj
- usporenost – dijete daje ispravan odgovor, ali mu treba puno više vremena
- narušen smjer rješavanja (s desna u lijevo ili križno)
- vizualne greške (pogrešno prepozna je simbole ili broj)
- proceduralne greške – izostavlja ili preskače jedan od obveznih koraka u rješavanju zadataka
- slabo pamćenje i prepoznavanje niza brojeva, te računanje s nulom koje predstavlja najveći problem djeci s diskalkulijom.

Specifične poteškoće učenja vrlo često su u komorbiditetu s drugim poteškoćama. Komorbiditet s ADHD-om, koji je najčešći, problematičan je zbog preklapanja simptoma – smanjeni kapacitet pažnje također dovodi do već opisanih pogrešaka. **Kako bi se prikladno individualizirali postupci u nastavi potrebno je napraviti kvalitetnu obradu kojom će se razlučiti koje su greške posljedica poteškoće učenja, a koje ADHD-a.**

Mitovi o poteškoćama učenja

MIT BROJ 1 – Poteškoće u učenju su češće kod dječaka nego kod djevojčica

Najvjerojatnije netočno! Iako se više dijagnosticira kod dječaka nego kod djevojčica, istraživanja sugeriraju da je taj broj podjednak. Izgleda da djevojčice nekako prolaze ispod radara ili zato što je manji fokus na akademskom uspjehu djevojčica ili dijagnosticiranje kod djevojčica zahtjeva drukčiji pristup.

MIT BROJ 2 – Poteškoće učenja su problem samo u školskom okruženju

Iako su zbog ovih poteškoća školski zadaci znatno otežani, njihov utjecaj ipak ide dalje od učionice. Neispravno verbalno izražavanje može biti ozbiljan problem u socijalnoj interakciji, a problemi s čitanjem i manipulacijom brojevima mogu bitno umanjiti efikasnost u rješavanju svakodnevnih situacija (unošenje lozinke, praćenje uputa u prometu, ...).

MIT BROJ 3 – Osobe s disleksijom čitaju unatrag

Netočno! Ovaj je mit iz nekog razloga vrlo ukorijenjen, ali je potpuno netočan! Disleksija ima različite oblike pa iako neki ljudi mogu imati problem s tim da okreću riječi, to nije karakteristično za sve ljude koji imaju disleksiju. Neki zamjene samo jedno slovo u riječi, dok drugi imaju problema sa slovkanjem i razdvajanjem i imenovanjem pojedinih slova, ili pak spajati više zvukova u jedan da bi stvorili riječ.

MIT BROJ 4 – Djeca koja imaju disleksiju su lijena i nemotivirana

Netočno! Sličan mit javlja se i kod djece s ADHD-om. Poteškoća učenja nije obilježje (tj. mana) nečijeg karaktera. Djeca koja imaju poteškoće u učenju moraju raditi, a najčešće i rade, više od njihovih vršnjaka. Zato što im je teže nego vršnjacima jako je važno da im roditelji i učitelji iskazuju razumijevanje i potporu. U suprotnom će ta djeca imati nisko samopoštovanje ili će si postaviti male ciljeve i postati apatični prema školi i svojoj budućnosti. Isto ovo vrijedi i za ADHD.

MIT BROJ 5 – Prilagodba školskih zadataka djeci s poteškoćama u učenju daje nepravednu prednost, iz tog razloga ih tako puno tvrdi da imaju poteškoće učenja

Netočno! Prilagodbe postupaka u školi za poteškoće učenja proporcionalne su onima za sve druge poteškoće. One postoje da bi djeca koja imaju specifičnu poteškoću učenja dobila jednaku šansu za obrazovanje kao i njihovi vršnjaci bez poteškoća. Činjenica da studenti s poteškoćama u učenju u vrlo malom broju traže prilagodbu postupaka, na što imaju pravo, govori da je tom dijelu populacije važno biti u svakom pogledu ravnopravan ostalima, što je obilježje koje rijetko ide s izvlačenjem privilegija.

MIT BROJ 6 – Nedostatak roditeljske uključenosti uzrokuje poteškoće u učenju

Netočno! Iako istraživanja nisu precizno odredila što uzrokuje poteškoće u učenju, zna se da ih roditeljska uključenost u ranom djetinjstvu ne uzrokuje – jednostavno nije primijećena nikakva veza između te dvije pojave.

MIT BROJ 7 – Poteškoće učenja se češće javljaju kod osoba sniženih kognitivnih sposobnosti

Netočno! Po definiciji, specifične poteškoće učenja se mogu dijagnosticirati samo nekome tko ima prosječnu ili iznad prosječnu inteligenciju. Oni koji imaju neku od specifičnih poteškoća učenja vrlo često imaju visok IQ, ali ih baš taj problem sprječava da realiziraju svoj intelektualni kapacitet u svakodnevnim zadacima.

Savladavanje poteškoća učenja

- Tretmani specifičnih poteškoća učenja uglavnom uključuju **logopedске i edukacijsko-rehabilitatorske tretmane koji su individualizirani za svako dijete.**
- Nadalje, vrlo važnu ulogu u rehabilitaciji ima škola, odnosno prilagodba postupaka u nastavi, što uvelike može olakšati probleme s kojima se dijete susreće.
- Uz sve to, **neurofeedback se pokazao učinkovitim pristupom u poboljšanju simptoma disleksije i diskalkulije**, što potvrđuju i istraživanja (Fernandez, T. i dr. (2003). EEG and behavioral changes following neurofeedback treatment in learning disabled children.; Becerra, J., i dr. (2006). Follow-up study of learning-disabled children treated with neurofeedback or placebo). Osnovna racionala tretmana je **individualizacija treninga** prema specifičnim teškoćama s kojima se dijete susreće, na način da se jačaju ona područja korteksa gdje se nalazi aktivnost koja proizlazi iz moždanih struktura povezanih s tim poteškoćama.

Izvor:

<https://www.umoigraonica.com/blog/7-mitova-o-specificnim-poteskocama-ucenja/>

Josipa Bosak, mag.psych

Uredila: Bojana Kolarić, školski logoped